

DOI: 10.15407/kraieznavstvo2024.02.204

УДК 908:061.1(477):070.48"2000/2024"(045)

Володимир Зозуля (м. Черкаси)

здобувач кафедри історії і культури України

та спеціальних історичних дисциплін

Університету Григорія Сковороди в Переяславі

E-mail: Zozulia1993@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1228-3071>

Організаційна та науково-експедиційна діяльність Національної спілки краєзнавців України на сторінках журналу «Краєзнавство» (2000–2024)

У статті зроблено аналіз висвітлення на сторінках журналу «Краєзнавство» організаційної, науково-дослідницької та просвітницької діяльності Національної спілки краєзнавців України. З'ясовано, що важливим джерелом журнальної інформації про діяльність Національної спілки краєзнавців України є повідомлення та матеріали з'їздів, пленумів та засідань президії правління НСКУ, нарад, науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів та інших організованих Спілкою та її регіональними організаціями всеукраїнських та регіональних наукових, методичних і просвітницьких заходів.

На сторінках часопису публікуються наукові статті та наукові розвідки, що охоплюють широкий тематико-хронологічний спектр регіональної історії, розкривають життя і діяльність видатних постатей України.

Ключові слова: журнал «Краєзнавство», Національна спілка краєзнавців України, соціокультурний простір, організаційна робота, просвітницькі заходи.

Volodymyr Zozulya (Cherkasy)

laureate of the Department of History and Culture

of Ukraine and special historical disciplines

Grigory Skovoroda University in Pereyaslav

E-mail: Zozulia1993@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1228-3071>

Organizational and scientific expedition activities National Union of Local History of Ukraine on the pages of the journal «Local History» (2000–2024)

The article analyzes the coverage of the organizational, research and educational activities of the National Union of Local History of Ukraine on the pages of the «Local History» magazine. It has been found that an important source of journal information about the activities of the National Union of Local History of Ukraine is reports and materials of congresses, plenums and meetings of the presidium of the NSCU board, meetings, scientific and practical conferences, seminars, round tables and other all-Ukrainian events organized by the Union and its regional organizations and regional scientific, methodological and educational activities.

The pages of the magazine publish scientific articles and scientific intelligence covering a wide thematic and chronological spectrum of regional history, revealing the life and activities of outstanding figures of Ukraine.

Key words: «Local Lore» magazine, National Union of Local Lore of Ukraine, socio-cultural space, organizational work, educational activities.

Як і в попередні періоди своєї історії журнал «Краєзнавство» у 2000-х рр., набувши статусу фахового видання, особливу увагу приділяв висвітленню організаційної та науково-дослідницької і просвітницької діяльності Національної спілки краєзнавців України та її регіональних організацій. Матеріали цієї тематики посідають одне з чільних місць на його сторінках, відіграючи важливу інформаційно-комунікаційну роль в утвердженні краєзнавства як сегмента сучасного соціокультурного простору.

Досліджено, що через публікації часопису, у яких розкривається зміст практичної діяльності НСКУ, широкий читацький загал інформується про багатогранну роботу Спілки як суб'єкта творчої діяльності і має можливість знайомитися з теоретичними та методологічними засадами розвитку сучасного краєзнавчого руху. Аналіз показує, що важливим джерелом журнальної інформації про організаційну та просвітницьку діяльність Національної спілки краєзнавців України є, передусім, матеріали з'їздів, пленумів та засідань президії правління НСКУ, нарад, науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів та інших організованих Спілкою та її регіональними організаціями всеукраїнських та регіональних наукових, методичних і просвітницьких заходів.

Поточна робота керівних органів НСКУ, вироблення орієнтирів і шляхів розвитку українського краєзнавства у практичній площині окреслюються також у статтях та інтерв'ю на сторінках журналу голови, заступників, членів правління і президії НСКУ, керівників та активістів регіональних організацій. Доповнюють картину діяльності Спілки звернення, програми, вітання, листи та інші офіційні матеріали НСКУ, що публікуються у часописі.

Аналіз у хронологічному порядку висвітлення на сторінках журналу «Краєзнавство» актуальних питань діяльності НСКУ, варто розпочати з розгляду публікацій матеріалів, пов'язаних з підготовкою

та проведенням таких ключових подій краєзнавчого руху як з'їзди Спілки, що відбувалися у періоді, що досліджується.

Показовою щодо цього може бути робота, проведена редколегією часопису до III з'їзду тоді ще Всеукраїнської спілки краєзнавців, який мав відбутися 29–30 жовтня 2003 р. Напередодні з'їзду побачив світ спеціальний номер журналу, який отримали усі делегати. Журнальний номер зі своїм ретельно сформованим змістовим наповненням інформаційно значно підсилив підготовку та проведення краєзнавчого з'їзду. Передз'їздівський номер журналу привернув увагу до з'їзду Спілки як важливої соціокультурної події в суспільному житті України.

Присвячений краєзнавчому з'їзду номер журналу відкривався ґрунтовною аналітичною статтею голови ВСК, академіка НАН України П. Т. Тронька «Краєзнавство України напередодні III з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців». У ній очільник Спілки, анонсуючи відкриття з'їзду, зазначив, що «початок XXI століття відкрив нові можливості й перспективи у діяльності та розвитку українського краєзнавства й підвищення його ролі в розбудові національної освіти, науки і культури України засобами регіоналістики» У статті констатується, що бурхливий розвиток краєзнавчого руху спричинив його подальшу демократизацію та появу нових організаційних форм діяльності, координації і вдосконалення на основі набутого в минулому десятиріччі досвіду наукової, пошукової і популяризаторської роботи. Зроблені у статті узагальнення підкріплені прикладами конкретної роботи регіональних організацій Спілки, окремих краєзнавців¹.

Видається цілком доречним оприлюднення на сторінках часопису до з'їзду, як предмет для обговорення делегатами, шляхів виконання, прийнятої урядом України 10 червня 2002 року «Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року», розробленої на виконання Указу Президента України від 23 січня 2001 року.

¹ Тронько П. Т. Краєзнавство України напередодні III з'їзду Всеукраїнської спілки краєзнавців // Краєзнавство. 2003. № 1–4. С. 7–12.

Обидва документи на державному рівні засвідчили підтримку краєзнавчого руху. У загальних положеннях до Програми зазначено, що «на сучасному етапі духовного відродження незалежної України невід'ємною складовою громадського руху наукових досліджень є історичне краєзнавство, спрямоване на відродження духовності, історичної пам'яті, формування у громадян і передусім у молоді любові до рідного краю, національного патріотизму, поваги до людини, відповідальності за збереження історико-культурного надбання».

Важливою суттю цих оприлюднених в журналі «Краєзнавство» державних документів є й те, що роль організатора і координатора виконання передбачених заходів покладена у першу чергу на Всеукраїнську спілку краєзнавців. Цим самим визнано на державному рівні вагу і авторитет Спілки у краєзнавчому русі як правонаступниці краєзнавчих інституцій ХХ століття².

Позитивне значення для реалістичного осмислення делегатами ІІІ з'їзду НСКУ стану краєзнавчого руху в Україні на початку 2000-х рр. мало положення урядових документів, де зазначено, що «водночас краєзнавство залишається недостатньо розвинутою галуззю науки, про що свідчить відсутність загальнотеоретичних розробок у цій сфері, а також узагальнюючих праць з окремих напрямів краєзнавства. Не відповідає сучасним вимогам інформаційне забезпечення. Не налагоджено належної координації діяльності осередків Всеукраїнської спілки краєзнавців, залучених до краєзнавчої роботи установ, окремих дослідників».

У цьому ж номері журналу напередодні з'їзду під рубрикою «Літопис українського краєзнавства» вміщено підбірку матеріалів про роботу регіональних організацій НСКУ. Зокрема, за авторством відомих організаторів краєзнавчого руху Л. В. Ба-

женова, Ю. І. Блажевича і В. О. Савчука опублікована стаття «Хмельницька обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців: здобутки, перспективи». У ній розкрито практичну діяльність однієї із регіональних організацій Спілки, що дає змогу судити про стан краєзнавчого руху у регіональному вимірі³.

Якщо висвітлення журналом «Краєзнавство» діяльності НСКУ у зв'язку з проведенням ІІІ з'їзду Спілки було зосереджене на підготовці і виходу у світ журнального номера напередодні краєзнавчого форуму, то номер, присвячений наступному ІV з'їзду вийшов навпаки – після проведення з'їзду. На наш погляд, такий підхід був цілком виправданий, оскільки краєзнавча спільнота і громадськість мали можливість ознайомитись не тільки з аналізом стану краєзнавчого руху в Україні, який було зроблено у Звітній доповіді правління, а й з виробленими і ухваленими з'їздом основними напрямками подальшого розвитку українського краєзнавства.

До того ж ІV з'їзд посів особливе місце в історії краєзнавчого руху в Україні – на ньому було оголошено постанову уряду про надання статусу національної Всеукраїнській спілці краєзнавців і «надалі іменувати її – Національна спілка краєзнавців України»⁴.

У журналі, що вийшов після з'їзду, на початку номера вміщено «Інформаційне повідомлення про ІV з'їзд Національної спілки краєзнавців України» у якому читачі досить детально інформувалися про з'їзд НСКУ, його учасників і порядок денний. Повідомлялося, що присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять знаних подвижників українського краєзнавчого руху, які пішли з життя у період між з'їздами. Опубліковано вітання з'їзду від Президента, уряду і Верховної Ради України, державних установ та громадських організацій.

² Програма розвитку краєзнавства на період до 2010 року // Краєзнавство. 2003. № 1–4. С. 13–16.

³ *Баженів Л. В., Блажевич Ю. І., Савчук В. О.* Хмельницька обласна організація Всеукраїнської спілки краєзнавців: здобутки, перспективи // Краєзнавство. 2003. № 1–4. С. 23–32.

⁴ Постанова Кабінету Міністрів України № 908 від 16 жовтня 2008 року «Про надання Всеукраїнській спілці краєзнавців статусу національної». Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/908-2008-%D0%BF#Text>; Офіційний вісник України. 2008. № 80. С. 20.

В інформаційному повідомленні також названо учасників обговорення звітів Правління та Ревізійної комісії Спілки. У звітній доповіді Голова Спілки, академік П. Т. Тронько зробив всебічний аналіз роботи правління, регіональних організацій, виокремив найбільш вагомні справи – участь у реалізації всеукраїнських проєктів «Реабілітовані історією», «Колосок пам'яті», «Краса і біль України», «Свята спадщина», «Сто чудес України» та інших заходів започаткованих спільно з академічними установами, Міністерством освіти і науки, Інститутом національної пам'яті, Українським центром туризму і краєзнавства, Українським географічним товариством. За період між III і IV з'їздами проведено понад 600 науково-краєзнавчих конференцій різного рівня – міжнародних, всеукраїнських, регіональних, обласних, місцевих.

На завершення звітної доповіді П. Т. Тронько наголосив, що «надання нашій Спілці творчого статусу та вивіщення її до рангу національної безперечно свідчить про вагому роль українського краєзнавчого руху в утвердженні нашої Незалежної Держави, донесенні до широких верств населення її правдивої історії. Але вважаю таку високу оцінку діяльності літописців і дослідників рідного краю лише щедрим авансом, який ми повинні виправдати подальшим розгортанням плідної роботи на благо рідного народу».

Інформація журналу про з'їзд передає його ділову атмосферу, небайдужість делегатів до пошуку ефективних шляхів подальшого розвитку краєзнавства. Зазначено, що «виступаючи розповіли про здобутки місцевих краєзнавчих осередків за останні 5 років, означили невирішені проблеми, внесли конкретні пропозиції щодо шляхів подальшого розвитку українського краєзнавчого руху». Зроблено висновок, що «підсумком цих відвертих, часом емоційних, але вельми конструктивних дебатів стало одностайне ухвалення за всіма питаннями порядку денного

відповідних постанов, що визначають головні напрями діяльності організації дослідників і літописців рідного краю»⁵.

Публікація в журналі «Краєзнавство» основних матеріалів з'їзду у поєднанні з виданим згодом окремим збірником документів і матеріалів IV з'їзду НСКУ помітно посилила роль часопису у соціокультурному просторі як авторитетного видання, яке сприяє організації краєзнавчої роботи і зміцненню організаційних засад сучасного краєзнавчого руху.

Наступний V з'їзд НСКУ у зв'язку зі смертю голови Спілки П. Т. Тронька мав статус позачергового. Матеріали про позачерговий з'їзд були опубліковані на сторінках часопису у розділі «V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України». Окрім інформаційного повідомлення про з'їзд в журналі опубліковано «Звіт Правління Національної спілки краєзнавців України (доповідь Голови НСКУ, члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта)» та «Звернення учасників V (позачергового) з'їзду Національної спілки краєзнавців України до української громадськості»⁶.

Своєю інформативністю відзначалися матеріали часопису про VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України. Вперше окрім тексту звітної доповіді, з якою виступив Голова НСКУ О. Реєнт, на сторінках журналу було опубліковано виклад виступів делегатів. Аналізуючи п'ятирічний період діяльності, О. Реєнт констатував, що Спілка урізноманітнює форми своєї практичної роботи, підвищує її якість та ефективність, зберігає і примножує багатолітні традиції діяльності. Доповідач наголосив, що «в сучасних складних умовах для нашої державності важливо пам'ятати, що збереження духовності й історичної пам'яті українського народу, активна дослідницько-творча діяльність у галузі культури, історії та краєзнавства є таким же важливим завданням, як і захист суверенітету і територіальної цілісності».

⁵ Інформаційне повідомлення про IV з'їзд Національної спілки краєзнавців України // Краєзнавство. 2009. № 1–2. С. 4–12.

⁶ V (позачерговий) з'їзд Національної спілки краєзнавців України // Краєзнавство. 2012. № 1. С. 5–24.

Інформаційний блок матеріалів логічно продовжила вміщена у цьому ж журналі стаття О. П. Реєнта «Науково-методологічні засади сучасного краєзнавства»⁷.

Окрім висвітлення на сторінках журналу «Краєзнавство» організаційної діяльності НСКУ крізь призму інформування про проведення спілчанських з'їздів, цей важливий напрямок роботи знаходив також відображення в інформаційних подачах про пленуми НСКУ, засідання Президії та наради. В інформаційних підбірках про ці заходи, як правило, повідомлялося про подію і викладалася стисла анотація організаційного заходу.

Так, у інформаційному повідомленні про урочистий пленум правління Всеукраїнської спілки краєзнавців, що відбувся 25 жовтня 2001 р., повідомлялося, що захід присвячувався 75-річчю Спілки і що у ньому взяли участь та виступили представники державних та громадських інституцій, очільники краєзнавчого руху в регіонах. У цьому ж номері журналу опубліковано Указ Президента України «Про заходи щодо підтримки краєзнавчого руху в Україні», привітання учасникам урочистого пленуму від Президента України, Кабінету міністрів та Верховної Ради України, Міністерства освіти і науки, Держкомархіву України, відозва учасників пленуму з нагоди 75-річчя Всеукраїнської спілки краєзнавців.

В інформаційному повідомленні зазначено, що під час пленуму відбулося вручення дипломів лауреатам премії імені Дмитра Яворницького, почесних грамот, подяк та інших відзнак від державних і громадських організацій. Учасники пленуму ухвалили рішення про скликання у 2002 р. III з'їзду Спілки⁸. Ділового і практичного настрою інформаційним матеріалам номера надала ґрунтовна стаття

П. Т. Тронька «Краєзнавство незалежної України: на часі нові завдання»⁹.

Дещо по іншому було подано інформацію про пленум правління ВСК, присвячений 80-річчю Всеукраїнської спілки краєзнавців. У журналі була заздалегідь (31 березня 2005 р.) опублікована постанова про його проведення 26 травня 2005 р. у Харкові¹⁰ і вміщено прес-реліз президії правління НСКУ з анотацією запланованого заходу¹¹.

Редакційна колегія журналу «Краєзнавство», у свою чергу, також звернулася до читачів часопису з цієї нагоди. У зверненні редколегії зроблено всебічний аналіз 80-річної історії краєзнавчого руху в Україні та стану сучасного краєзнавства в Україні. Звернення редколегії журналу стало свого роду аналітичною програмою розвитку сучасного краєзнавства і закінчувалося такими словами: «усі ми спільним загально повинні прикласти чимало зусиль, аби краєзнавство у його науковій, громадській і шкільній формах було високо піднесене в Українській державі, а добре ім'я невтомного, безкорисливого дослідника малої батьківщини було оточене належною увагою і звучало гордо»¹².

Анонсування на сторінках журналу пленуму НСКУ і поширення інформації про нього мало позитивне значення. У такий спосіб було заповнено інформаційний вакуум і водночас привернута увага громадськості до цієї важливої у житті Спілки події.

Важливе значення для розбудови НСКУ вже у статусі національної творчої спілки мав пленум правління, що відбувся 12 червня 2009 р. на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка за участю відомих учених, громадських і державних діячів, представників Національної академії наук

⁷ Реєнт О. Науково-методологічні засади сучасного краєзнавства // Краєзнавство. 2017. № 1–2. С. 21–24.

⁸ Інформаційне повідомлення про пленум правління всеукраїнської спілки краєзнавців, присвячений 75-річному ювілею // Краєзнавство. 2001. № 1–4. С. 8–22.

⁹ Тронько П. Т. Краєзнавство незалежної України: на часі нові завдання // Краєзнавство. 2001. № 1–4. С. 24–30.

¹⁰ Постанова президії правління Всеукраїнської спілки краєзнавців «Про підготовку та проведення урочистого пленуму, присвяченого 80-річчю Всеукраїнської спілки краєзнавців» // Краєзнавство. 2005. № 1–4. С. 7–8.

¹¹ Прес-реліз: урочистий пленум до 80-річчя заснування Всеукраїнської спілки краєзнавців // Краєзнавство. 2005. № 1–4. С. 8–10.

¹² Звернення редколегії журналу «Краєзнавство»: 80 років Всеукраїнській спілці краєзнавців // Краєзнавство. 2005. № 1–4. С. 11–16.

України, Інституту історії України та Інституту географії НАН України, Держкомархіву, вищих навчальних закладів України, засобів масової інформації. Одним із головних винесених на обговорення питань було реформування роботи Спілки у національному статусі, що знайшло відображення в доповіді Голови Спілки П. Т. Тронька «Першочергові завдання для краєзнавчого руху України»¹³. Інформація про пленум подана в журналі у новій рубриці «Національна спілка краєзнавців: панорама сучасного життя».

Під цією ж рубрикою була вміщена інформація про урочистий пленум правління НСКУ, що відбувся 26 травня 2010 р. з нагоди 85-річчя з дня її заснування. У прийнятому зверненні до української громадськості зазначено, «з проголошенням незалежності України почав зростати інтерес до краєзнавства, до малої і великої історії. Зараз активно формуються обласні осередки Національної спілки краєзнавців, все відчутнішим стає вплив краєзнавчого активу на духовне і просвітницьке життя регіонів, на вивчення місцевої історії»¹⁴.

Практика висвітлення на сторінках журналу «Краєзнавство» проведення пленумів правління НСКУ продовжувала набувати системності і удосконалюватися. Так, журнал №№ 3–4 за 2016 р. відкривається інформаційним повідомленням про Пленум правління НСКУ, який відбувся 25 листопада 2016 р. в приміщенні факультету історичної освіти Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова. Зазначається, що у ньому взяли участь члени правління і ревізійної комісії НСКУ, відомі краєзнавці та громадські діячі з більшості регіонів України.

У повідомленні вміщено порядок денний, який передбачав розгляд таких питань: 1. Інформація про напрями діяльності Спілки за червень 2015 р. – листопад

2016 р. 2. Про скликання VI з'їзду НСКУ. 3. Про зміни та доповнення до Статуту НСКУ. 4. Про рекомендацію до друку науково-довідкового видання «НСКУ в інформаційному просторі. До 90-річчя журналу «Краєзнавство». 5. Урочисте вручення премії НСКУ 2016 р. імені Дмитра Яворницького.

Вперше офіційна інформація про пленум правління була супроводжена якісними кольоровими фотоілюстраціями. Це не тільки робило інформацію привабливою, а й передавало атмосферу заходу, посилюючи сприйняття опублікованих матеріалів¹⁵.

Значимість листопадового 2016 р. пленуму НСКУ для активізації діяльності регіональних організацій Спілки підсилювало те, що у цьому ж номері журналу було опубліковано повний текст виступу «Про напрями діяльності НСКУ за червень 2015 р. – листопад 2016 р.» на пленумі голови НСКУ Олександра Реєнта. У ньому всебічно було проаналізовано роботу президії правління НСКУ та регіональних організацій Спілки у міжз'їздівський період та визначено завдання на перспективу¹⁶.

Важливим сегментом інформування читачької аудиторії про діяльність керівних органів Спілки є висвітлення роботи Президії правління НСКУ, яка згідно норм спілчанського статуту займається питаннями поточної роботи у період між пленумами правління і з'їздами. Як правило, це питання прийому до Спілки, погодження планів роботи, розгляд проектів рішень пленумів і з'їздів, спільної роботи із зацікавленими організаціями та міжнародні зв'язки, тематика чергових номерів журналу «Краєзнавство». Практика інформування про засідання Президії (у тому числі і виїзні) та розгляд на них актуальних проблем діяльності Спілки набула системності з початку 2010-х рр.

¹³ Червневий пленум (2009 р.) правління Національної спілки краєзнавців України // Краєзнавство. 2009. № 3–4. С. 283–284.

¹⁴ Пленум, присвячений 85-річчю Національної спілки краєзнавців України // Краєзнавство. 2010. № 1–2. С. 251–253.

¹⁵ Матеріали Листопадового Пленуму НСКУ 2016 року // Краєзнавство. 2016. № 3–4. С. 5–8.

¹⁶ Про напрями діяльності НСКУ за червень 2015 р. – листопад 2016 р. (Виступ голови Національної спілки краєзнавців України Олександра Реєнта) // Краєзнавство. 2016. № 3–4. С. 8–10.

Так, в інформаційному матеріалі «Нові грані співробітництва» повідомлялося, що 18 лютого 2013 р. на засіданні Президії правління НСКУ розглянуто підсумки роботи у 2012 р. та основні напрями діяльності на 2013 р., запроваджено премію імені Героя України Михайла Сікорського Національної спілки краєзнавців України та укладено угоду про співпрацю між Державною архівною службою України та НСКУ.

На засіданні Президії НСКУ 28 вересня 2017 р. за участю керівників регіональних організацій Спілки, представників академічних установ та вищої школи, краєзнавців, засобів масової інформації розглянуто хід підготовки до проведення наради керівників вищих навчальних закладів України щодо впровадження навчального курсу «Основи краєзнавства»¹⁷.

На сторінках часопису висвітлюються також виїзні засідання Президії правління НСКУ, які зарекомендували себе як позитивна і наближена до регіонів форма роботи. Зокрема, журнал інформував своїх читачів, що 4 червня 2013 р. відбулося засідання Президії правління НСКУ за участі голів регіональних організацій в Луцьку на базі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. У ході засідання було заслухано інформацію про діяльність Спілки за лютий–травень 2013 р., яку виголосив Голова Спілки, член-кореспондент О. П. Рент. Також заслухано доповідь заступника голови Спілки Р. В. Маньковської про підготовку збірника «Краєзнавча Шевченкіана України», присвяченого 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка.

У рамках засідання Президії правління в Луцьку було проведено науково-методичний семінар, під час якого відбувся обмін досвідом роботи регіональних організацій НСКУ. Учасники виїзного

засідання ознайомилися з експозиціями Літературно-меморіального музею Лесі Українки, Меморіального музею Василя Липинського, відвідали археологічні розкопки літописного міста Райта зустрілися з краєзнавчим активом Волинської області.

З вміщеної у журналі інформації читачі також дізналися про виїзні засідання Президії НСКУ, що відбулися в Черкасах 30 вересня 2012 р.¹⁸, в Полтаві – 7 липня 2014 р.¹⁹ та в Сумах – 26 вересня 2018 р.²⁰.

Редколегія журналу постійну увагу приділяє висвітленню через публікації на своїх сторінках інформації про такий важливий напрямок практичної роботи НСКУ як науково-методична та видавнича діяльність, спрямована на розвиток усіх форм краєзнавства. Одним із головних векторів цієї роботи є науково-практичні конференції.

Прикладом висвітлення наукової діяльності Спілки може бути інформація про XIII Всеукраїнську наукову історико-краєзнавчу конференцію «Краєзнавча Шевченкіана України», яка відбулася у жовтні 2014 р. у Шевченківському національному заповіднику в Каневі. Її завершенням стала підготовка публіцистично-документального видання «Україна Тараса Шевченка». Ця реалізована краєзнавчими організаціями спільно з науковцями, музейниками, шевченкознавцями, бібліотекарями та творчими спілками фундаментальна праця стала вагомим внеском у висвітлення історичних місць перебування Т. Г. Шевченка в Україні та популяризації традицій вшанування і увічнення пам'яті Великого Кобзаря в усіх регіонах України²¹.

Щорічно під егідою та за участі Національної спілки краєзнавців України і її регіональних осередків по всій Україні відбуваються десятки Всеукраїнських та Міжнародних конференцій, круглих сто-

¹⁷ Краєзнавство: науковий журнал. 1927–2017: сист. покажч. змісту/ НАН України, Інститут історії України; Нац. спілка краєзнавців України; М-во культури України, Нац. іст. б-ка України; заг. ред. О. Рент; наук. ред. Р. Маньковська; уклад. О. Михайлова, ред.: В. Кисельова, І. Чеховська. – К., 2019. – 400 с.

¹⁸ Дмитрук В. Краєзнавчі форуми на Волині та в Києві: реалії та проекти // Краєзнавство. 2013. № 3–4. С. 186–189.

¹⁹ Дмитрук В. Виховання патріотизму починається з любові та вивчення історії рідного краю // Краєзнавство. 2014. № 3–4. С. 135–137.

²⁰ Милько В. Виїзне засідання Президії НСКУ та Оргкомітету конкурсу імені П. М. Коцура на Сумщині // Краєзнавство. 2018. № 4. С. 227–233.

²¹ Борщ М. Краєзнавча Шевченкіана України // Краєзнавство. 2014. № 3–4. С. 145–146.

лів, семінарів, симпозіумів та інших наукових заходів. Про найбільш значимі серед них вміщуються інформаційні матеріали під постійно-журнальною рубрикою «Наукова інформація».

Знаходить висвітлення на сторінках журналу науково-експедиційна робота Спілки, яка органічно поєднується з науковою діяльністю спілчан. На сторінках журналу Голова НСКУ О. Реєнт зазначав, що наукові експедиції Спілки періодично проводяться в різних областях України. Одна з них у квітні 2012 р. була присвячена Житомирщині, у рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культурний простір Житомирщини-Волині ХІХ–ХХ ст.» і приурочувалася 75-річчю Житомирської області. А восени 2012 р. відбулася експедиція історичними місцями, які пов'язані із історією українського козацтва, життям і діяльністю Б. Хмельницького (Холодний Яр, Медведівка, хутір Буда, Чигирин, Суботів).

У травні 2015 р. НСКУ організувала і провела науково-краєзнавчу експедицію «Пам'ятні місця Слобожанщини Героя України, академіка Петра Тронька»²². Метою науково-краєзнавчої експедиції Спілки «Народне музейництво Закар-

паття: здобутки і перспективи», що відбулася 14–16 червня 2018 р. стало вивчення громадської ініціативи у збереженні історико-культурної спадщини краю та ролі громади у створенні скансенів, привернення уваги до громадських музеїв як соціокультурних центрів громадського життя області та країни, і, водночас, індикаторів формування громадянського суспільства²³.

Отже, на основі аналізу можна зробити узагальнюючий висновок про те, що у 2000-х рр. одним із пріоритетних напрямів журналу «Краєзнавство» було висвітлення організаційної та науково-дослідницької і просвітницької діяльності Національної спілки краєзнавців України. З'ясовано, що інформація про організаційну роботу Спілки зосереджується в матеріалах з'їздів НСКУ, повідомленнях про пленуми правління та засідання президії правління, наради та інші організаційні заходи.

Організаційна та науково-експедиційна діяльність Спілки знаходить відображення в журнальних публікаціях про проведення науково-практичних конференцій, симпозіумів, читань, круглих столів, семінарів, презентацій. Набула поширення практика виїзних наукових експедицій з актуальних проблем регіональної історії.

References

1. Bazhenov L., Blazhevych Yu. I., Savchuk V. (2003) *Khmel'nyts'ka oblasna orhanizatsiya Vseukrayins'koyi spilky krayeznavtsiv: zdobutky, perspektivy*. *Krayeznavstvo*. 1–4, 23–32 [in Ukrainian].
2. Borshch M. (2014) *Krayeznavcha Shevchenkiana Ukrayiny*. *Krayeznavstvo*. 3–4, 145–146 [in Ukrainian].
3. Dmytruk V. (2013) *Krayeznavchi forumy na Volyni ta v Kyjevi: realiyi ta proekty*. *Krayeznavstvo*. 3–4, 186–189 [in Ukrainian].
4. Dmytruk V. (2014) *Vykhovannya patriotyzmu pochynayet'sya z lyubovi ta vyvchennya istoriyi ridnoho krayu*. *Krayeznavstvo*. 3–4, 135–137 [in Ukrainian].
5. Mylko V. (2018) *Vyyizne zasidannya Prezydiji NSKU ta Orhkomitetu konkursuimeni P. M. Kotsura na Sumshchyni*. *Krayeznavstvo*. 4, 227–233 [in Ukrainian].
6. Mylko V. (2018) *Naukovo-krayeznavcha ekspedytsiya Natsional'noyi spilky krayeznavtsiv Ukrayiny «Narodne muzeynytstvo Zakarpattya: zdobutky i perspektivy»*. *Krayeznavstvo*. 2, 153–157 [in Ukrainian].
7. Reient O. (2017) *Naukovo-metodolohichni zasady suchasnoho krayeznavstva / O. Reient*. *Krayeznavstvo*. 1–2, 21–24 [in Ukrainian].
8. Tronko P. (2003) *Krayeznavstvo Ukrayiny naperedodni III z'yizdu Vseukrayins'koyi spilky krayeznavtsiv*. *Krayeznavstvo*. 1–4, 7–12 [in Ukrainian].
9. Tronko P. (2001) *Krayeznavstvo nezalezhoi Ukrayiny: na chasi novi zavdannya*. *Krayeznavstvo*. 1–4, 24–30 [in Ukrainian].

²² Звіт Правління Національної спілки краєзнавців України (доповідь голови НСКУ, члена-кореспондента НАН України Олександра Реєнта) // *Краєзнавство*. 2017. № 1–2. С. 10–19.

²³ Милько В. Науково-краєзнавча експедиція Національної спілки краєзнавців України «Народне музейництво Закарпаття: здобутки і перспективи» / В. Милько // *Краєзнавство*. 2018. № 2. С. 153–157.